

Protokoll fört vid pleniföredragning

Regeringskansliet
Allmänna byrån, Rk1

Närvarande
VT, RH, AH-J, AH, FK, AR, CW

Frånvarande
HJ

Justerat
Omedelbart

Ordförande
Lantråd
Veronica Thörnroos

Föredragande
Minister
Roger Höglund

Protokollförare
Senior rättsakkunnig
Niclas Slotte

Nr 30

Skrivelse med anledning av förlängda gränsrestriktioner och krav på testning enligt smittskyddslagen som träder ikraft den 12 juli 2021.

ÅLR 2021/6301

71 Rk1

Landskapsregeringen beslöt sända skrivelse enligt **bilaga 1**.

Hänvisning

Social- och hälsovårdsministeriet
Familje- och omsorgsminister
PB 33
FIN-00023 STATSRÅDET

Kontaktperson

Jurist Joel Bremius

krista.kiuru@stm.fi

kirjaamo@stm.fi

Ärende

SKRIVELSE MED ANLEDNING AV FÖRLÄNGDA GRÄNSRESTRIKTIONER OCH KRAV PÅ TESTNING ENLIGT SMITTSKYDDSLAGEN SOM TRÄDER IKRAFT DEN 12 JULI 2021

LANDSKAPSREGERINGENS SYN PÅ DEN UPPKOMNA SITUATIONEN

Landskapsregeringen konstaterar att trots landskapsregeringens skarpa invändningar har statsrådet 8.7.2021 beslutat om att förlänga gränsbevakningsmyndigheternas kontroll av de inre gränserna under perioden 12.7-25.7.2021. Det är synnerligen anmärkningsvärt och oacceptabelt att man från statsrådets sida med så kort framförhållning och så frekvent ändrar inresereglerna, vilket innebär att medborgarna inte har någon möjlighet att planera och kunna förutse vad som gäller.

I och med beslutet införs överlappande regleringar under den period av turistsäsongen som är den viktigaste för Åland, vilket kommer att få mycket allvarliga konsekvenser för den åländska ekonomin och samhället. Detta i ett läge då det saknas epidemiologisk grund för ett sådant beslut.

Covid-19 pandemin har drabbat den åländska ekonomin, som är starkt kopplad till turism och sjöfart, mycket hårt. Turismens omsättning minskade år 2020 preliminärt med i genomsnitt 40 % jämfört med år 2019. Inresandet till Åland år 2020 minskade med drygt två tredjedelar jämfört med år 2019. Sammantaget har covid-19-epidemin drabbat det åländska samhället som helhet hårt och vad gäller landskapet Åland presenterade landskapsregeringen i bokslutet för år 2020 ett totalt underskott om 49,9 miljoner euro. Sjöfartens betydelse för den åländska ekonomin belyses genom att Ålands BNP enligt prognos sjönk med cirka 15 % under år 2020 och att arbetslösheten på Åland steg från 3,5 % till 9,5 % som medeltal under år 2020.

Med hänvisning till ovanstående motsätter landskapsregeringen sig å det starkaste att ändringarna i lagen om smittsamma sjukdomar och inre gränskontrollen under en två

veckors tid är överlappande och hyser förhoppning om att Justitiekanslern kommer att se över förenligheten med Finlands grundlag.

FINANSIERINGEN AV TESTNING VID INRESA

Kostnaderna gällande inrättande av ett omfattande testsystem är för Åland betydande och kan bara åstadkommas i det fall Ålands hälso- och sjukvård upphandlar denna tjänst av externa aktörer. Det kan konstateras att Åland drabbas mycket hårdare av lagändringen än andra delar av landet. Dels kommer antalet inresande till Åland att vara väldigt högt i förhållande till befolkningens mängd, dels medför Ålands insulära läge att det inte finns samma möjligheter till samarbete mellan hälso- och sjukvårdsmyndigheter som på andra håll, samt med beaktande av att Åland som en turistort i hög grad även är en slutdestination för inresande till Finland.

En ökning av nuvarande kapacitet på ca 200-300 test per dag, som enbart täcker behovet av test vid symtom samt smittspårning, kan eventuellt utgående från vad landskapsregeringen idag känner till successivt ökas med som mest ytterligare ca 700 PCR-test per dag till en kostnad på uppskattningsvis ca 1-1,2 miljoner euro per vecka. I tillägg till detta tillkommer kostnader för stickprovskontroller av intyg vid gränserna samt kostnader som andra myndigheter åsamkas då de ger Ålands hälso- och sjukvård handräckning. Med den information landskapsregeringen har idag uppskattas totalkostnaden vara minst 1,5 miljoner euro per vecka.

På grund av den begränsade testkapaciteten hade landskapsregeringen tidigare en plan innebärande att enbart personer som inreser från länder som enligt EU-reglerna betraktas som orange eller röda skulle omfattas av testsystemet, under förutsättning att riket till fullo hade ersatt kostnaderna. Ett sådant system hade blivit både billigare och effektivare. Landskapsregeringen konstaterar även att social- och hälsovårdsministeriet inte har meddelat att de motsätter sig förslaget trots en uttrycklig förfrågan från landskapsregeringen. Eftersom Ålands hälso- och sjukvård, som i praktiken är den myndighet som ansvarar för verkställigheten på Åland, har meddelat landskapsregeringen att de kan upphandla testkapacitet kan testningen successivt skalas upp. Detta förutsätter dock enligt landskapsregeringen att riket, som har lagstiftningsbehörigheten om smittsamma sjukdomar enligt 27 § 29 punkten i självstyrelselagen för Åland (FFS 1144/1991) får bekräftelse från riket om kostnaderna till fullo ersätts av riket.

Social- och hälsovårdsministeriet har 8.7.2021 tillställt landskapsregeringen en begäran om utlåtande gällande ett utkast till förordning om statsunderstöd för vissa av den offentliga social- och hälsovårdens covid-19-kostnader (ÅLR 2021/6282). Landskapsregeringen kommer att avge utlåtande över detta utkast i ett senare skede men konstaterar redan nu att de faktiska kostnaderna måste ligga till grund för ersättningen till Åland.

För det första framgår det inte klart av utkastet huruvida även de tester som görs med anledning av ändringen av smittskyddslagen omfattas av förordningen. Utgående från social- och hälsovårdsministeriets beräkningar i utkastet till förordning skulle Åland med statsunderstöd endast ersättas för uppskattningsvis 18-30 % av den faktiska kostnaden av PCR-test som upphandlas av externa aktörer och 11,5-19,5 % av genomsnittskostnaden för smittspårningen per konstaterat smittfall. Social- och hälsovårdsministeriet framför utan förklaring i sin promemoria att samma beräkningsgrunder ska tillämpas på Åland som i riket, trots att övriga delar av finansieringen till kommuner och samkommuner i riket genom statsandelar och tillfälliga utdelningar av samfundsskatt inte tillämpas på Åland.

På Åland är det främst landskapsmyndigheten Ålands hälso- och sjukvård och inte kommunerna som kommer få höjda kostnader. Landskapsregeringen konstaterar vidare att det tänkta förslaget överhuvudtaget inte fungerar för att finansiera kostnaderna på Åland. Åland omfattas inte av statsandelssystemet och förslaget leder dessutom till att landskapets intäkter minskar om kommunernas andelar av samfundsskatten ökar på statens bekostnad. Detta är en effekt av det ekonomiska systemet i självstyrelselagen för Åland. Landskapsregeringen motsätter sig därmed att utdelningen av samfundsskatten används för att kompensera kommunerna och samkommunerna för deras covid-19 kostnader.

Landskapsregeringen förutsätter att staten fullt ut ersätter alla faktiska kostnader som de uppgifter som åläggs självstyrelsemyndigheterna orsakar landskapet Åland med anledning av ändringen av smittskyddslagen som träder ikraft 12.7.2021. Med anledning av landskapets ytterst ansträngda ekonomiska läge är det inte möjligt för landskapet Åland att bära dessa kostnader. Landskapsregeringen begär därför att social- och hälsovårdsministeriet omedelbart bekräftar att man avser ersätta de faktiska kostnaderna för detta innan testsystemet skalas upp enligt ovanstående modell med hjälp av externa aktörer. Landskapsregeringen avser inte att föreslå för lagtinget att medel för självstyrelsens finansiering ska användas för ändamålet, eftersom detta hör till rikets lagstiftningsbehörighet och då det är rikets ansvar att det finns tillräckliga medel för att verkställa lagen.

Lantråd

Veronica Thörnroos

Minister

Roger Höglund

FÖR KÄNNEDOM

Ålands lagting, självstyrelsepolitiska nämnden, info@lagtinget.ax
Landshövding Peter Lindbäck,
Justitiekanslersämbetet, registratur@okv.fi
Riksdagens justitieombudsman, ombudsman@riksdagen.fi
Statsminister Sanna Marin, sanna.marin@vnk.fi
Finansminister Annika Saarikko, annika.saarikko@vm.fi
Ålandsminister Anna-Maja Henriksson, anna-maja.henriksson@om.fi
Familje- och omsorgsminister Krista Kiuru, krista.kiuru@stm.fi
Inrikesminister Maria Ohisalo, maria.ohisalo@intermin.fi
Riksdagsledamot Mats Löfström, mats.lofstrom@riksdagen.fi
Inrikesministeriet, kirjaamo@intermin.fi
Finansministeriet, kirjaamo@vm.fi
Statsrådets kansli, registratorskontoret@vnk.fi
Janina Groop-Bondestam, Justitieministeriet,
janina.groop-bondestam@om.fi
Viveca Arrhenius, Social- och hälsovårdsministeriet, viveca.arrhenius@stm.fi
Anne Kumpula, Social- och hälsovårdsministeriet,
anne.kumpula@stm.fi
Maija Neva, Social- och hälsovårdsministeriet, majja.neva@stm.fi
Liisa Katajamäki Social- och hälsovårdsministeriet, liisa.katajamaki@stm.fi
Claes Hammar, Sveriges generalkonsul, claes.hammar@gov.se
Ålands hälso- och sjukvård, info@ahs.ax
Jeanette Pajunen, hälso- och sjukvårdsdirektör, jeanette.pajunen@ahs.ax
Ålands polismyndighet, registratur.aland@polisen.ax
Kim Westman, stationschef vid Ålands sjöbevakningsstation,
kim.westman@raja.fi
Eva Enges, Mariehamns tull, eva.enges@tulli.fi